

Sprovođenje Lokalnog
plana upravljanja otpadom
je naš zajednički cilj

LOKALNI PLAN
UPRAVLJANJA
otpadom

Misli globalno, deluj lokalno!

Poštovani,

Veliko nam je zadovoljstvo što se pred vama nalazi brošura "Sprovođenje Lokalnog plana upravljanja otpadom je naš zajednički cilj" koja u kratkim crtama objašnjava obavezujući strateški dokument Lokalni plan upravljanja otpadom, a na čijim su izradama 11 opština Južnobačkog upravnog okruga radile u periodu od 2009 - 2011. godine, da bi ih tokom 2011. godine i usvojile.

Lokalni plan upravljanja otpadom za svaku od jedanaest opština Južnobačkog upravnog okruga nastao je zajedničkim radom i saradnjom između Fakulteta tehničkih nauka Univerziteta u Novom Sadu, Međuopštinske radne grupe za zaštitu životne sredine i održivi razvoj, Južnobačkog upravnog okruga, jedanaest opština Južnobačkog okruga, eksperata GIZ i Udruženja "Inženjeri zaštite životne sredine".

Celokupan proces izrade Lokalnih planova upravljanja otpadom u 11 opština Južnobačkog upravnog okruga sproveden je zahvaljujući podršci projekta "Jačanje lokalne samouprave" Nemačke organizacije za međunarodnu saradnju – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH (GIZ) i radu, preduzeća Vlade Savezne Republike Nemačke koje po njenom nalogu sprovodi projekte u raznim sektorima od opšteg društvenog značaja, u cilju ostvarivanja održivog razvoja.

Pored GIZ-a, podršku ovom procesu i radu Međuopštinske radne grupe za zaštitu životne sredine i održivi razvoj dao je i Pokrajinski sekretarijat za zaštitu životne sredine i održivi razvoj koji je u skladu sa svojim mogućnostima podržao promociju Lokalnih planova upravljanja otpadom u 11 opština Južnobačkog upravnog okruga.

Cilj ove brošure je da svim zainteresovanim približi strateški dokument Lokalni plan upravljanja otpadom i na sažet način ih upozna sa osnovama i značajem ovog dokumenta. Svi oni koji žele da se u potpunosti upoznaju sa Lokalnim planom upravljanja otpadom pojedinačne opštine ili više saznaju o pojedinim temama, koje u ovoj brošuri nisu mogle da budu detaljno opisane, dobrodošli su da kontaktiraju predstavnike i predstavnice Međuopštinske radne grupe za zaštitu životne sredine i održivi razvoj u svojoj opštini ili predstavnike Udruženja "Inženjere zaštite životne sredine".

Međuopštinska radna grupa za zaštitu životne sredine i održivi razvoj Južnobačkog okruga oformljena je 2008. godine sa ciljem da se kroz međuopštinske projekte pomogne razmeni informacija među opštinama Južnobačkog okruga, pomogne razvoj ljudskih kapaciteta opština u oblasti zaštite životne sredine i održivog razvoja, kao i da se konkretnim projektima doprinese razvoju svake opštine, ali i njihove međusobne saradnje.

Uželji da lokalne zajednice, Južnobački okrug, AP Vojvodina i Republika Srbija budu zdrava i bezbedna životna sredina za sve njene građane i građanke, pozivamo vas da zajedničkim snagama doprinesemo sprovođenju Lokalnog plana upravljanja otpadom u svojoj sredini.

Misli globalno, deluj lokalno!

*S poštovanjem,
MSc. Igor Jezdimirović
Predsednik
Udruženja "Inženjeri zaštite životne sredine"*

Ciljevi izrade lokalnog plana upravljanja otpadom

Lokalni plan upravljanja otpadom predstavlja dokument kojim se organizuje proces upravljanja otpadom na nivou opštine. Zakonom o upravljanju otpadom iz 2009. godine definisana je obaveza izrade lokalnih i regionalnih planova upravljanja otpadom koji trebaju biti međusobno usaglašeni.

Pored ispunjavanja zakonske obaveze, cilj izrade lokalnih planova za opštine Južnobačkog okruga je pronalaženje najboljih opcija za upravljanje otpadom i definisanje najboljih regiona za upravljanje otpadom. S obzirom na veličine i broj stanovnika opština Južnobačkog okruga, regionalni pristup, odnosno udruživanje više opština je neminovno u cilju formiranja i funkcionisanja racionalnog sistema upravljanja otpadom.

U okviru lokalnog plana upravljanja otpadom prikazuje se trenutno stanje u oblasti upravljanja otpadom, količine, vrste otpada, način sakupljanja, tretiranja i zbrinjavanja otpada. Svaki lokalni plan sadrži i analizu postojećih kapacitet za upravljanje otpadom, na osnovu čega su razmatrane potrebe za unapređenje. Takođe unutar lokalnog plana definišu se pravci i prioriteti, kao i dinamika i način rešavanja problema u skladu sa pozitivnim nacionalnim i EU zakonodavstvom iz oblasti upravljanja otpadom i iz oblasti zaštite životne sredine.

Svrha izrade plana je dugoročno uspostavljanje održivog sistema za upravljanje otpadom, pre svega na nivou opštine, ali i budućeg regiona, na način koji ima minimalan štetni uticaj na životnu sredinu i zdravlje sadašnjih i budućih generacija, uz racionalno korišćenje resursa i poštovanje savremenih principa upravljanja otpadom, a uz koordinisano učeće svih subjekata upravljanja otpadom – republičke vlasti, pokrajinske vlasti, lokalnih vlasti opština učesnica, domaćinstava, privrednih i komercijalnih organizacija, organizacija civilnog društva, privatnog sektora i naravno svakog pojedinca.

To podrazumeva definisanje najprihvatljivijih modela za postizanje pune kontrole nad svim tokovima otpada od nastajanja, razdvajanja, sakupljanja, transporta, tretmana i deponovanja. Sistem upravljanja treba da obezbedi smanjenje količine otpada, izdvajanje korisnih komponenata iz otpada, i racionalno prikupljanje i odlaganje otpada, sagledavajući investiciona ulaganja, dinamiku aktivnosti i finansijsku i tehnološku spremnost na prelazak na novi sistem rada.

Lokalnim planom upravljanja otpadom omogućuje se:

- sticanje potpunog uvida u sadašnju situaciju u upravljanju otpadom u opštini,
- definisanje ciljeva u upravljanju otpadom na nivou opštine u skladu sa domaćim zakonodavstvom,
- definsanje optimalnog sistema za upravljanje otpadom,
- definisanje metoda i optimalnih rokova za implementaciju plana,
- definisanje ukupnog finansijskog ulaganja kao i finansijska ulaganja za prioritetne delove plana koje je neophodno odmah implementirati.

Kao jedan od važnijih ciljeva lokalnog plana upravljanja otpadom jeste i obezbeđivanje odgovora na mnoga otvorena pitanja koja determinišu uspostavljanje potpuno novog sistema upravljanja otpadom, koji se zasniva na smernicama Nacionalne strategije upravljanja otpadom Republike Srbije, Zakonom o upravljanju otpadom, evropskim standardima i zakonskim merama koji određuju ovu oblast.

Institucionalni okvir upravljanja otpadom u Republici Srbiji

Subjekti i odgovornosti u upravljanju otpadom

Prema novom Zakonu o upravljanju otpadom ("Službeni glasnik RS", broj 36/2009) odgovorosti i nadležnosti u upravljanju komunalnim otpadom, podeljene su između Republike i lokalne samouprave. Odgovornost Republike odnosi se na donošenje zakona i podzakonskih propisa, obezbeđenje ekonomskih instrumenata za sprovođenje upravljanja otpadom, razvijanje javne svesti u društvu, iniciranje razgovora zainteresovanih strana u cilju uspostavljanja partnerstva u upravljanju otpadom, dok sa druge strane lokalna samoprava ima odgovornost za sprovođenje zakona, uređenje i obezbeđivanje uslova upravljanja komunalnim otpadom.

Republika Srbija (Vlada-ministarstva), Autonomna pokrajina Vojvodine (Izvršno veće), jedinica lokalne samouprave, Agencija za zaštitu životne sredine, ovlašćena organizacija za ispitivanje otpada, organizacije civilnog društva, su učesnici u donošenju zakona i drugih propisa u ovoj oblasti, odnosno subjekti upravljanja otpadom.

Odgovornost Vlade Republike Srbije ogleda se u sledećem:

- sprovođenje politike Republike Srbije, izvršavanje zakona, propisa i opštih akata koje donosi Narodna skupština;
- donošenje uredbi, odluka i ostalih akata koji su neophodni za primenjivanje zakona;
- predlaganje budžeta, godišnjih bilansa, razvojnog i prostornog plana
- predlaganje zakona, dugih propisa i opštih akata;
- određivanje principa, unutrašnje organizacije ministarstava, agencija i posebnih upravnih organizacija.

Ministarstva Republike Srbije su odgovorna za:

- primenu zakona i drugih propisa iz ove oblasti;
- planove i programe iz okvira prava i dužnosti Republike;
- izvršavanje zakona i drugih propisa, njihovo sprovođenje, kao i nadgledanje razvoja i primene programa i planova;
- odlučivanje i rešavanje o pitanjima iz oblasti za koju su nadležni (dozvole, odobrenja, saglasnosti, mišljenja).

Autonomna pokrajina

U skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i Zakonom o utvrđivanju određenih nadležnosti Autonomne pokrajine Vojvodine ("Službeni glasnik RS", broj 6/2002), nadležni organ autonomne pokrajine u oblasti zaštite i unapređenja životne sredine: učestvuje u izradi Strategije i pojedinačnih nacionalnih planova upravljanja otpadom; koordinira poslove upravljanja otpadom od značaja za autonomnu pokrajinu i vrši monitoring svih činilaca životne sredine i ovlašćuje stručne organizacije za obavljanje tih poslova na teritoriji AP Vojvodine; usvaja regionalne planove upravljanja otpadom na svojoj teritoriji; daje mišljenje u postupku izdavanja dozvola u skladu sa propisima; daje saglasnost na analizu uticaja radova i objekata na životnu sredinu, za objekte i radove za koje građevinsku dozvolu izdaje nadležni organ autonomne pokrajine; izdaje dozvole, saglasnosti, potvrde i druge akte u skladu sa zakonom o upravljanju otpadom kao i drugim zakonima, vodi evidenciju i podatke

dostavlja ministarstvu; obrazuje informacioni podsistem o zaštiti i unapređenju životne sredine i otpadu, a kao deo jedinstvenog informacionog sistema Republike Srbije; vrši upravni nadzor u svim oblastima zaštite životne sredine i upravljanja otpadom, osim u oblastima opasnih materija i očuvanja biodiverziteta i preduzima mere za efikasno otklanjanje nezakonitosti.

Jedinica lokalne samouprave

U skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom, Zakonom o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik Republike Srbije", broj 129/07) i Zakonom o komunalnim delatnostima ("Službeni glasnik Republike Srbije", broj 16/97 i 42/98), jedinica lokalne samouprave je nadležna da u oblasti upravljanja otpadom i zaštite životne sredine: priprema i predlaže program razvoja, urbanističke i druge planove; donosi lokalni plan upravljanja otpadom, obezbeđuje uslove i stara se o njegovom sprovođenju, definiše lokalnu politiku i usvaja akcione planove za teritoriju opštine; donosi odluke i određuje opšte akte iz okvira prava i dužnosti lokalne samouprave; uređuje i obezbeđuje obavljanje i razvoj komunalnih delatnosti; uređuje, obezbeđuje, organizuje i sprovodi upravljanje komunalnim, odnosno inertnim i neopasnim otpadom na svojoj teritoriji; stara se o zadovoljavanju određenih potreba građana u oblasti zaštite životne sredine (zaštite vazduha, prirode, životinja, zaštite od buke, inspekcijskog nadzora, finansiranja) i dr; obezbeđuje finansiranje obavljanja poslova iz svoje nadležnosti, određuje postupak naplate i vrši naplatu lokalnih komunalnih taksi uključivši i naplatu usluga u oblasti upravljanja komunalnim, odnosno inertnim i neopasnim otpadom; određuje cene komunalnih usluga; vrši komunalni inspekcijski nadzor i nadzor u oblasti zaštite životne sredine; ustanavljava takse i kazne; izdaje dozvole između ostalog i za sakupljanje i tretman opštinskog i građevinskog otpada, odobrenja i druga akta u skladu sa zakonom o upravljanju otpadom kao i drugim zakonima, vodi evidenciju i podatke dostavlja ministarstvu; kontroliše aktivnosti preduzeća sa kojima je ugovorila usluge sakupljanja, transporta i odlaganja opštinskog čvrstog otpada; daje mišljenje u postupku izdavanja dozvola ministarstvu ili nadležnom organu autonomne pokrajine; vrši nadzor i kontrolu mera postupanja sa otpadom; omogućava informisanje javnosti.

Jedinice lokalne samouprave najčešće se udružuju i vrše podelu poslova i odgovornosti radi ostvarivanja zajedničkih ciljeva, planova i programa razvoja u oblasti zaštite životne sredine. Obavljanje komunalnih delatnosti može se organizovati za dve ili više jedinica opština, odnosno naselja, pod uslovima utvrđenim zakonom i sporazumom skupština tih opština. Jedinica lokalne samouprave radi ostvarivanja svojih prava i dužnosti i zadovoljavanja potreba lokalnog stanovništva osniva preduzeća, ustanove i druge organizacije koje vrše javnu službu.

Nacionalni propisi u oblasti upravljanja otpadom

U ovom delu biće samo nabrojani najvažniji propisi za upravljanje otpadom i izvor i gde se navedeni propisi mogu naći.

Zakon o zaštiti životne sredine („Službeni glasnik RS”, br. 135/04, 36/09, 36/09 – dr. zakon i 72/09 – dr. zakon). Na osnovu Zakona o zaštiti životne sredine usvojeni su:

- Pravilnik o sadržini dokumentacije koja se podnosi uz zahtev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada („Službeni glasnik RS”, broj 60/09).
- Pravilnik o uslovima koje moraju da ispunjavaju stručne organizacije za ispitivanje otpada („Službeni glasnik RS”, broj 53/06).

Na osnovu Ustava Republike Srbije, Zakona o Vladi, a u vezi sa Zakonom o zaštiti životne sredine („Službeni glasnik RS”, broj 135/04) doneti su sledeći propisi kojima se uređuje upravljanje posebnim tokovima otpada, i to:

- Uredba o upravljanju otpadnim uljima („Službeni glasnik RS”, br. 60/08 i 8/10).
- Uredba o načinu i postupcima upravljanja otpadom koji sadrži azbest („Službeni glasnik RS”, broj 60/08).

Zakon o upravljanju otpadom („Službeni glasnik RS”, broj 36/09). Stupanjem na snagu ovog zakona prestao je da važi Zakon o postupanju sa otpadnim materijama („Službeni glasnik RS”, br. 25/96, 26/96 i 101/05), s tim što će se, do donošenja novih podzakonskih propisa, primenjivati:

- Uredba o utvrđivanju plana smanjenja ambalažnog otpada za period od 2010. do 2014. godine.
- Pravilnik o kriterijumima za određivanje lokacije i uređenje deponija otpadnih materija („Službeni glasnik RS”, broj 54/92)
- Pravilnik o načinu postupanja sa otpacima koji imaju svojstva opasnih materija („Službeni glasnik RS”, broj 12/95)
- Pravilnik o metodologiji za procenu opasnosti od hemijskog udesa i od zagadživanja životne sredine, merama pripreme i merama za otklanjanje posledica („Službeni glasnik RS”, broj 60/94).

Na osnovu Ustava Republike Srbije, a u vezi sa Zakonom o zaštiti životne sredine iz 1991. godine doneta je i primenjuje se:

- Uredba o prevozu opasnih materija u drumskom i železničkom saobraćaju („Službeni glasnik RS”, broj 53/02)

Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu („Službeni glasnik RS”, broj 36/09)

Regionalni pristup rešavanju problema upravljanja otpadom

Za sve opštine sa manjim brojem stanovnika, jedini racionalni i realni oblik organizacije upravljanja otpadom zasniva se na formiranju regiona, odnosno udruživanje do obezbeđivanja optimalnog broja korisnika usluga, što prema Strategiji upravljanja otpadom Republike Srbije iznosi minimalno 200.000 stanovnika. Izgradnja sanitарне deponije, a posebno nekih naprednijih oblika tretiranja otpada, predstavlja preveliku investiciju za pojedinačnu opštinu, pa se kao jedino rešenje za adekvatno upravljanje otpadom nameće formiranje regiona za upravljanje otpadom.

U skladu sa regionalnim pristupom i usvojenim Lokalnim planovima upravljanja otpadom opštine Južnobačkog upravnog okruga opredelile su se ka sledećim regionima za upravljanje otpadom:

Novosadsni region: Bačka Palanka, Bački Petrovac, Beočin, Srbobran, Vrbas, Žabalja, Temerin

Indijski region: Sremski Karlovci

Zrenjaninski region: Titel

Kikindski region: Bečeј

Somborski region: Bač

Umesto zaključka

Dosadašnji način prikupljanja i odlaganja komunalnog otpada na nivou lokalnih samouprava moraće da se unapredi u cilju bolje zaštite zdravlja ljudi i životne sredine.

Novi sistem upravljanja otpadom podrazumeva regionalni pristup i udruživanje više opština u region za upravljanje otpadom i zajedničko upravljanje regionalnom deponijom otpada, na koju će se odlagati sav komunalni otpad, koji predhodno ne bude selektovan, recikliran ili na neki drugi način ponovo vraćen u funkciju.

Da bi novi sistem prikupljanja i odlaganja komunalnog otpada uspešno funkcionisao, potrebno je da se svi akteri u društvu uključe u njegovo sprovođenje, jer zdrava i bezbedna životna sredina je zajednički interes svih.

Novi sistem prikupljanja i odlaganja otpada će morati da pored troškova prikupljanja uzme u obzir i troškove odlaganja otpada na regionalnu deponiju. Za svaku odloženu tonu komunalnog otpada, opština tj. njeni stanovnici, moraće da plate preduzeću koje bude upravljalo regionalnom deponijom. Divlje i nesanitarne deponije neće više moći da postoje na teritoriji nijedne opštine, a oni koji ne budu odlagali otpad na način predviđen Lokalnim planom upravljanjem otpadom, moraće da plate visoke kazne i da preuzmu odgovornost za ugrožavanje zdravlja sugrađana i svoje životne sredine.

Kako bi se troškovi deponovanja na regionalnu deponiju smanjili, svaka opština ima mogućnost da razvije različite sisteme za selekciju otpada i motiviše razvoj preduzetništva u oblasti reciklaže i ponovne upotrebe onog dela komunalnog otpada koji je za to pogodan, na prvom mestu materijala koji se mogu reciklirati (aluminijum, plastika, papir, metali...).

Kako bi troškovi prikupljanja i odlaganja otpada bili što manji moramo pravilno upravljati komunalnim otpadom i pomoći da se Lokalni plan upravljanja otpadom sprovede.

Lokalni plan upravljanja otpadom je put da mi i naši potomci živimo u zdravoj i bezbednoj životnoj sredini.

Odgovornost za naše zdravlje i životnu sredinu je u rukama svakog pojedinca.

Misli globalno, deluj lokalno!

INŽENJERI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Inženjeri zaštite životne sredine Environment Engineering Group

Jovana Cvijica 7
21000 Novi Sad
Serbia

tel/fax: +381 21 633 57 52
e-mail: izsns@yahoo.com
www.activity4sustainability.org
FB profil: EEG Novi Sad

Brošura "Sprovođenje Lokalnog plana upravljanja otpadom je naš zajednički cilj" štampana je zahvaljujući podršci Pokrajinskog sekretarijata za zaštitu životne sredine, u sklopu istoimenog projekta, a na osnovu Lokalnih planova upravljanja otpadom koji su izrađeni za 11 opština Južnobačkog upravnog okvira u sklopu projekta Nemačke organizacije za međunarodnu saradnju – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH (GIZ) "Jačanje lokalne samouprave". Brošuru su pripremili predstavnici Udruženja "Inženjeri zaštite životne sredine".

Misli globalno, deluj lokalno!